

שלימה משנתו

פנינים מתורתו של הגאון המופלא רבי שלמה אסולין זצוק"ל

הגליון מוקדש

לע"נ רבנו שלמה בן ר' מאיר ושמחה
נלב"ע ז' מר חשוון תשפ"ד
ולרפו"ש להגה"צ רבי גבריאל בן מזל טוב
ולרפואת ר' מרדכי בן רבי אליעזר זצ"ל
ולהצלחת התורם בעילום שם.

פרשת וארא

ב' שבט תשפ"ד | גליון 09

תשובה שלמה

להתפלל לזכות לעשות תשובה

כתוב בפרשה, "ויאמר ה' אל משה ראה נתתיך אלהים לפרעה ואהרן אחיך יהיה נביאך. אתה תדבר את כל אשר אצוך, ואהרן אחיך ידבר אל פרעה ושלח את בני ישראל מארצו.

ואני אקשה את לב פרעה, והרביתי את אותותי ואת מופתי בארץ מצרים, ולא ישמע אליכם פרעה, ונתתי את ידי במצרים, והוצאתי את צבאותי את עמי בני ישראל מארץ מצרים בשפטים גדולים."

הפסוקים הללו נאמרו למשה, עוד לפני כל המכות, ואני אקשה את לב פרעה, ולא ישמע אליכם פרעה. ונשאלת השאלה, היכן הבחירה, למה הקב"ה יקשה את לבו של פרעה. הרי משמע שבלי שה' יקשה את לבו, הוא כן ישמע, א"כ למה יקחו מפרעה את הבחירה. ועוד קשה, א"כ מה המטרה שמשלח ילך כל פעם לפרעה, הרי הוא בין כך לא ישמע.

הרמב"ם בפ"ו מהלכות תשובה הלכה ג' וד' נזקק לשאלה הזו. הרמב"ם כותב שכמו שיש בחירה לחטוא, כך יש בחירה לעשות תשובה. אך לפעמים אדם חוטא כל כך עד כדי שעונושו הוא למנוע ממנו לשוב בתשובה. ומסביר הרמב"ם שזה מה דכתיב ואני אחזק את לב פרעה, לפי שחטא מעצמו תחילה, והרע לישראל הגרים בארצו, שנאמר

בס"ד יצא לאור ספר תשובה שלימה

שיחות על מעלת ימי השובבי"ם
וניצולם לתשובה ותיקון עוונות
מאת רבנו הגאון המופלא

רבי שלמה אסולין זצוק"ל

ניתן להשיג
ירושלים - 0548442896
ב"ב - 0548474489
אשדוד - 0527176698
במחיר עלות בלבד

פניני הפרשה

"הוא אהרן ומשה", וגו' (ו', כ"ו).

כתב רש"י יש מקומות שמקדים אהרן למשה ויש מקומות שמקדים משה לאהרן לומר לך ששקולין כאחד עכ"ל.

וצריך להתבונן מה אנו יכולים ללמוד ממה שגילתה לנו התורה שמשה ואהרן שקולין כאחד. ונראה שבא לאפוקי בזה מדעת בני אדם שסוברים שגדולת האדם נמדדת לפי תפקידו וכבודו ופירסום שמו, וכשרואים אדם ללא כבוד ופרסומת סוברים שהוא אדם פשוט, ועוד יכולים לזלזל בו. אבל האמת אינו כן כי באמת כל הכבוד והפירסום הניתן לאדם הוא רק כלי שניתן לו לעבודת הש"י, ויש אדם שנקבע מן השמים שתפקידו בעולם יהיה לקדש שם שמים ולזכות את הרבים ולהשפיע עליהם לטובה, וכיון שאם לא יהיה לו כבוד ומעמד יזלזלו בו ולא יהיו דבריו נשמעים, לכן נותנים לו מן השמים כבוד כדי שיוכל להוציא מן הכח אל הפועל את תפקידו בעולם. ויש אדם שתפקידו לעבוד את הש"י בסתר, ולאדם כזה לא נותנים מן השמים כבוד כי זה רק יזיק לו למלאות את תפקידו בעולם.

והטיפש חושב שהראשון הוא אדם יותר גדול ונעלה מאחר שיש לו הרבה כבוד ורבים צריכים לו, אבל המשכיל מבין שאין שום מציאות ואפשרות למדוד מי גדול ממי, ורק הש"י שהוא יודע תעלומות רק הוא יכול לבחון ולדעת מי ממלא תפקידו כראוי. ויתכן מאוד שזה שאין לו כבוד ממלא את תפקידו הרבה יותר בשלימות מזה שיש לו כבוד ופירסום ולוקח מהם גם לעצמו ולא רק למען הרבות כבוד שמים.

ולכן הקדים במקום אחד את אהרן למשה ופעם אחד את משה לאהרן, כדי שלא נאמר שכיון שמשה נבחר להוציא את ישראל ממצרים ולא אהרן שהיה גדול ממנו בשנים, א"כ זהו סימן שמשה גדול מאהרן, אלא תדע ששניהם שקולים כי שניהם מלאו את חובתם בעולמם באופן היותר שלם, ומה שאהרן לא הוציא את ישראל ממצרים הוא משום שלא היה זה תפקידו בעולם. (שמן למאור וארא אות ט').

"כל עפר הארץ היה כנים בכל ארץ מצרים", (ח', יג')

נראה לומר ד'בכל' בא לרבות שגם העפר של ארץ גושן היה כנים, ובזה לא היה הפרש בין ארץ גושן לארץ מצרים, שהרי הביא רש"י בפרשת ויחי (מז', כט') שאחד מן הטעמים שלא רצה יעקב אבינו

להקבר בארץ מצרים משום שעתידי להיות עפרה כנים ומרחשים תחת גופו, ואי נימא שבארץ גושן לא היה כנים מה היה החשש הרי יכול להקבר בארץ גושן ששם היה גר, ועל כרחך שגם עפר ארץ גושן היה כנים ולכן לא רצה להקבר שם.

אח"כ מצאתי מפורש כן בפרוש המשניות להרמב"ם על מסכת אבות (פ"ה מ"ד) שכתב שכל המכות היו רק למצריים ולא לישראל חוץ ממכת כינים שהיה נמצא אצלם אבל לא היה מצער אותם עיי"ש. ויש ראייה לזה ממה שכתבנו. (שלמי שמחה וארא אות יד').

"ויאמרו החרטומים לפרעה אצבע אלהים היא", (ח', טו').

ע"ד רמז נראה בזה, דהנה מצאנו שמתוך העשר מכות שסבל פרעה, היו מכות שהיה יכול לסבול עד סוף זמן משך המכה, כמו מכת דם כינים דבר שחין. והיו מכות שלא היה יכול פרעה לסבול ובתוך זמן המכה קרא למשה כדי שיופסק המכה, כמו מכת צפרדע ערוב ברד ארבה. ובודאי שבמכות שפרעה לא היה יכול לסבול והוכרח לקרוא למשה שיופסק המכה היה ניכר בזה כוחו ית' ביותר והיה ניכר גודל בזיונו של פרעה שמחזיק עצמו לאלוה ואין יכול להושיע את עצמו, משא"כ במכות שלא קרא פרעה למשה לא היה ניכר כ"כ כח הש"י על פרעה. ובודאי היה בזה סיבה מאת ה' שלא נתן לו כח לסבול כמה מכות עד סוף זמנם.

וזהו שרמזו החרטומים לפרעה אצבע אלהים היא, שבמכות הרמזים בתיבת אצבע שהם א'רבה צ'פרדעים ב'רד ע'רוב יהיה ניכר לכל שיד אלהים היא שלא תוכל לסובלם, ובתוך זמן המכה תקרא למשה שיבטל המכה ויהיה ניכר בזה יד ה'. (ומכת חושך לא נחשב בתוך ד' אלו אף שפרעה קרא למשה אח"כ, משום שקרא להם כשכבר נגמרה המכה שזמנה היה רק ו' ימים, וכן מכת בכורות נתקיימה כולה ברגע אחד ובא פרעה אחר זמן המכה). (שלמי שמחה וארא אות טו').

מאמר הפרשה

דרכי מנהיג בישראל

אחרי שהתורה מיחסת את משה ואהרן, כותבת התורה (ו', כ"ו) הוא אהרן ומשה אשר אמר ה'

המשך תשובה שלמה

הבה נתחכמה לו. נתן הדין למנוע ממנו התשובה, עד שנפרעין ממנו, לפיכך חזק הקב"ה את לבו.

ולמה היה שולח לו ביד משה, ואומר לו שלח ועשה תשובה. והרי כבר אמר לו הקב"ה שאין פרעה משלח, שנאמר ואתה ועבדיך ידעתי כי טרם תיראון מפני ה' אלהים. מתרץ הרמב"ם, כדי להודיע לבאי עולם, שבזמן שמונע הקב"ה התשובה לחוטא, אינו יכול לשוב, אלא ימות ברשעו שעשה בתחילה ברצונו.

והעולה מדברי הרמב"ם, שמה שהתורה מספרת על פרעה שלקחו ממנו את האפשרות לשוב בתשובה בגלל רוב חטאיו, זה לא סיפור רק על פרעה, אלא כך יתכן שיקרה לכל אחד, ולכן הצדיקים היו מבקשים תמיד מה' שיעזור להם לשוב בתשובה.

מה מרגיש אדם שנמנע ממנו לשוב בתשובה, כלום, הוא כל הזמן טרוד ועסוק, כמו כל אדם שטרוד ועסוק, אף פעם אין לו זמן לחשוב על העבירות שלו, הוא בדרך כלל בטוח במאה אחוז שהוא צדיק, הרי סוף סוף יש לו לב טוב, והוא אוהב לעזור לאחרים. וסך הכל הוא יהודי טוב.

אבל הוא לא מבין, שזה שהוא יהודי טוב, עדין לא מוחק לו שום עבירה. על עבירות צריך לשוב בתשובה, שזה אומר חרטה על העבירה, וידוי, חטאתי עייתי פשעתי, וקבלה לעתיד, שלא לחטוא יותר. ולזה הוא לא מגיע לעולם.

יתכן שגם ביום כיפור, הוא אמר ואמר מה שכתוב במחזור, אבל שום דבר לא זז אצלו בלב. נגמר יו"כ, הוא ממשיך את החיים הלאה, ושום החלטה מעשית להפסיק עם העבירות הוא לא קיבל. אדם כזה, צריך לפחד, אולי הוא מאותם אלו שאין להם כבר רשות לשוב בתשובה, עובדה, הוא לא השתנה בכלום.

לכן כשאדם מתפלל בשמונה עשרה והחזירנו בתשובה שלימה לפניך. שיעשה תחנה שם, ולא ירוץ הלאה. ויגיד תפילה מעומק הלב, רבונו של עולם, אני יודע שחטאתי בהרבה עבירות, תרחם עלי שלא תמנע ממני לעשות תשובה.

ולכן אשרי מי שמתחזק בימי השובבי"ם שבוע אחרי שבוע להצטרף לציבור של צדיקים שעושים תשובה, לא רק על מה שהם חטאו, אלא גם על מה שאחרים חטאו. מצד שכל ישראל ערבים זה לזה.

מי שמגיע לתיקון השובבי"ם כשמתחיל לדבר עם הקב"ה ולעשות תשובה, הוא צריך להתחיל ולומר, תודה לך ה' שזיכית אותי להגיע לכאן ולעסוק בתיקון לחטאי. הרי הייתי יכול להיות טרוד בכל מיני ענינים כמו כל אדם שעסוק כל הזמן. זיכית אותי לסלק את כל העסקים, ולהגיע לעסוק בתשובה, אני מודה לך רבונו של עולם שלא נמנע ממני הזכות הזו לעשות תשובה.

(מתוך הספר תשובה שלמה)

(בא יב' נא') שהקב"ה אמר בעצם היום הזה הוציא ה' את בני"י מארץ מצרים על צבאותם. ואף שם הכוונה שהקב"ה הוציא את כל ישראל על אף מצבם הרוחני, חוץ מהרשעים שלא רצו לצאת שהם מתו במכת חושך.

והנה ציווי זה לקח אהרן אף להמשך בהיות בני"י במדבר, לעודד ולחזק אף את הרשעים. כמפורש באבות דר"נ (פי"ב ה"ג), עיי"ש. לכן הקדים בפסוק זה את אהרן למשה. ולכן בפס' זה נאמר לשון אמירה שהיא לשון רכה, כי כך צריך להתנהג עם ישראל ברכות.

אבל בפסוק השני מדובר על הצורך לדבר אל פרעה כדי להוציא את בני ישראל, והכוונה בזה לעמוד בחזקה מול כל מי שרוצה לעכב את גאולת ישראל או להזיקם. וכיון שמשה נטל בזה את עיקר התפקיד לעמוד נגד מי שרוצה להזיק לישראל, לכן שם נכתב קודם משה ואח"כ אהרן. ולכן גם כתוב שם לשון דיבור, שהוא לשון קשה, כמפורש ברש"י פרשת בהעלותך (י"ב, א') שכל לשון דיבור הוא לשון קשה.

וכן מצאנו אצל משה בכל החטאים שחטאו ישראל כמו בעגל ובמרגלים שעמד בפרץ להשיב חמתו מהשחית, ועמד כנגד מידת הדין, לכן הקדים בפסוק זה את משה לפני אהרן. לכן כתוב הם המדברים אל פרעה מלך מצרים, להוציא את בני ישראל ממצרים, הוא משה ואהרן. והוקדם בזה משה לאהרן.

אולם זה וודאי שלכל אחד בין למשה ובין לאהרן היה גם את המידה השנייה, אך כיון שבהמשך, בהיות ישראל במדבר, כל אחד לקח על עצמו תפקיד אחד בתורת עיקר לפעול בו, לכן הקדימה אותו התורה כבר כאן בפסוק המדבר על התפקיד הזה.

והרי למדנו מכאן מה הם ב' התפקידים העיקריים המוטלים על רועי ישראל, הן לעמוד כפרץ נגד כל המקטרגים והמזיקים לישראל ברוחניות וגשמיות. והן שלא לדחות ח"ו שום יהודי, אלא לדעת שכל אחד יקר לפני השי"ת, ולעשות השתדלות בכל פעם לקרב כל אחד כפי דרגתו, ולמצוא את הדרכים שיביאו אותו להתקדמות רוחנית.

(מעייין גנים שמות ח"ג וארא מאמר ב')

להם, הוציאו את בני ישראל מארץ מצרים על צבאותם. הם המדברים אל פרעה מלך מצרים, להוציא את בני ישראל ממצרים, הוא משה ואהרן.

ויש לדקדק כאן. (א) מה הם שני הפסוקים האלו, שלכאורה חוזרים על עצמם. (ב) למה בפסוק הראשון כתוב הוא אהרן ומשה, ובפסוק השני כתוב הוא משה ואהרן. ודברי רש"י ידועים שהוא ללמד שמשה ואהרן שקולין כאחד. אבל עדין ניתן לפרש באופן אחר. (ג) בפסוק הראשון כתוב לשון אמירה, אשר אמר ה' להם. ובפסוק השני כתוב לשון דיבור, הם המדברים אל פרעה, וצריך להבין למה יש כאן שינוי לשון.

ויתכן לפרש בס"ד, דהנה יסוד גדול לכל מנהיג בישראל, שלעולם לא יתיאש משום איש מישראל, אף אם עצמו עוונותיו עד לשמים, ולעולם לא יאמר על איזה איש מישראל שימות בגלל כל עוונותיו, או שאין לו שום תקוה. כי אם השי"ת אשר בידו נפש כל חי ורוח כל בשר איש, מחיה אותו ומשאיר אותו בחיים, איך יוכל אדם לומר עליו שעדיף שימות. וגם אם המנהיג לא מצליח לרומם את אותו אדם בשום אופן, אולי יהיה אדם אחר שיצליח לעורר אותו, או שמא יתעורר אחר כמה שנים. ולכן כל זמן שאדם בחיים אין להתיאש ממנו.

וא"כ י"ל, דהנה הודיע הקב"ה למשה את תכלית ומטרת יציאת מצרים שהוא כדי שיעבדו את האלוקים על ההר הזה, (שמות ג', יב'), ופירש"י שהוא קבלת התורה. והנה הרי ודאי שהיו גם רשעים שלא רצו לצאת, והם מתו במכת חושך וכמש"כ רש"י (בא י' כב'). וא"כ פן יאמרו משה ואהרן איך אפשר להוציא את עם ישראל, הרי לפי מראית העין נראה שיש כאלו שאינם ראויים לקבל התורה. ולכן היה ציווי למשה ואהרן להוציא את עם ישראל בשלימות.

וזהו מה שהיה ציווי בפסוק הראשון להוציא את בני"י מארץ מצרים על צבאותם, ופירש"י כל צבאם לשבטיהם. היינו להוציא את כולם בשלימות. וכן פירש"י (בא יב' ט') צבאותם, כמות שהן. כלומר שהצטוו להוציא את בני"י כמות שהן, באיזה מצב רוחני שיהיו. וכן כתוב

מתוך צוואת רבנו זצ"ל לכלל ישראל.

"הני כותב מתוך יסורי נפש וגוף ביד משותקת וכתב רועד ולא קריא את הדברים דלהלן..... ועתה יש לי להודיע לכל ידידי ואהובי נשמות ישראל היקרים לי מאוד, שהיות וסבלתי הרבה בחיי הן בידוע והן מה שלא ידוע, ולא מצאתי שום נוחם בצערי, אמרתי לרשום שורות אלו. אין אתי יודע מה יהיה עמי לאחר פטירתי אבל רצוני חזק להיות משען ומשענה לכל הסובלים יסוריים בין ברוחניות ובין בגשמיות, ואפילו למי שישחוב שהוא הרשע הכי גדול. לכן מתוך מחשבה רבקה להועיל ולא לצער כלל, אם אפשר שכל מי שירגיש צער הן בגשמיות הן ברוחניות, ימחול נא להיכנס לחדר בבית לבד, ולהדליק ענבר נשמתו ולומר אני מדליק נר זה לעילוי נשמת פלוני בן פלוני (שלמה בן מאיר ושמהחן). ויפרש את בקשתו ויוכל לשפוך את ליבו על יד הנר ככל מה שירצה הן באריכות הן בקצרה, ואפילו אם יחשוב שהוא רשע ופושע גדול, יש בליבי מקום לכל מי שחושב שהוא רשע ופושע דבריו באריכות. ולא יחוס על טרחתי אלא יחוס על עצמו. ואם יהיה אפשרות ביד להועיל ארצה מאוד להועיל, ואם לא אוכל להועיל אקווה לעטוף אותו באהבה וחיבה ולחת לו בלב תחנונים ותקווה טובה. ואם גם זה לא אוכל, מקסימום הפסיד נר קטן, ולא טרח הרבה. כל זה כתבתי בישוב הדעת ומתוך הרבה מחשבה והתלבטויות עד שהעזתי לכתוב דברים אלו, ואקווה להיות לעזר לכל הסובלים ברוחניות וגשמיות. ממני הנפרד מכם באהבה עצומה רק בגוף וקשור עם כל נשמות ישראל בלי יוצא מן הכלל באהבת עולם".

נתרם ע"י הנדיב החפץ בעילום שם
להצלחה ברוחניות ובגשמיות

נתרם לרפואת
ר' מרדכי בן רבי אליעזר זצ"ל